

PUNCTE DE VEDERE

Din când în când este necesar să punem întrebări, sau să ne punem întrebări, să ne luăm pulsul intelectual pentru a ne da seama de locul în care ne aflăm sau vrem să fim.

Definițiile artei cunosc transformări continue, artistul se poziționează față de sine și ceilalți într-o necesară evoluție și exercițiile de sinceritate ne aduc mereu în contact cu autenticitatea binevenită într-un domeniu vocațional.

De aceea, redacția Revistei Muzica a declanșat această cercetare, sub forma invitației la o corespondență deschisă cu compozitori membri ai U.C.M.R. – autori de muzică simfonică, de cameră, electronică, vocală, corală sau de jazz. Rubrica va continua atât timp cât vom primi răspunsuri la cele trei întrebări pe care le-am lansat, aflate în strânsă legătură una cu alta.

Ce înseamnă arta pentru dumneavoastră? Cum vedeți rolul ei acum în secolul XXI? De ce scrieți muzică, care este motivația dumneavoastră atunci când creați ceva?

Irinel Anghel

Octavian Nemescu

Practicarea și / sau receptarea artei constituie un fericit mijloc de a transcende trăirea banală a existenței.

Văd rolul artei astăzi, ca o modalitate de rezistență la ofertele inflaționiste ale capitalismului sălbatic, pe direcția exclusivă a narcotizării hedoniste sau, altfel

spus, a drogării ochiului și urechii cu kitsch ori, și mai bine zis, a minimului efort în receptarea senzorială.

Scriu muzică pentru a încerca să privesc Lumea, prin mijlocirea sunetelor, de Sus, de la etajele cât mai înalte. Și pentru a trăi viața în trup cât mai esențializat întrucât muzica este o artă a esențelor (energetice, comportamentale, etc.).

George Balint

În tinerețea pre-studentească compuneam dintr-un imbold irațional. Tocmai de aceea, pianist fiind, mai mult improvizam. În facultate (la clasa lui Ștefan Niculescu) am învățat disciplina conceptualizării și, totodată, am intrat într-un proces de responsabilizare care continuă și astăzi. Mă regăsesc sub această dublă identitate, a *visătorului* (la propriile proiecte) și a *veghetorului* (la punerea într-un fapt de adresare). Prima stare îmi conservă identitatea subsidiară a propriei

inocențe/naivități. Sub cealaltă perspectivă îmi dezvolt o competență relativă lumii - uneori imagineare, alteori ceva mai inteligibile (privind din exterior) - întru care tind să mă conturez, proprie profesionistului. Oricum, pe cât pot să-mi asum, încerc să-mi cultiv o etică a adresării, detașată însă de patimile emulului și de năzuințe hedonist - consumiste sau demonstrative. Nu mai sunt la vârsta la care trebuia să arăt ce pot/știu, spre legitimare, și nici nu am ambiția de a fi un compozitor al întregii lumi și oricărei vremi. Nu mă simt ca și cum aș fi singurul și/sau ultimul muzician și am o neconținută nevoie de a cunoaște lucrările altor compozitori, mai ales contemporani. Îmi doresc ca ceea ce compun să poată fi

considerat sub auspiciile textului, relevându-i-se o valoare de sens; iar intonațional, textul acesta să fie cantabil (comportabil muzical), având însă expresia unei întrebări. Nu mă refer aici la vocația de ordin spontan-cognitiv a interogației, ci la o conduită a smereniei sublimată prin inimitatea (relația inimală a) rugăciunii. Lucrările mele sunt rugăciuni mărturisitoare despre ceea ce-mi doresc spre oferire către lumea din preajmă. Cred că, la nivelul propriei persoane, sunt doar agentul rostitor al unui gând muzical care-mi transcende și care, prin grația divină, mi se relevă pe măsura propriei putințe de a-l aduce în modalitatea cântului. Nu am în vedere exemplaritatea, ci preajma unei ființări umane cătând la țările spiritului, pe cât de iluminându-se, pe atât de tainice.

Consider arta sub vocația catharsisului. În rest, estetica, stilul, tehnica sunt repere de ordin contextual, mergând până la arealul delimitat de o anume operă sau școală/clasă de compoziție. Global sau cel puțin în România, opera compozitorului contemporan de muzică *reflexivă* (academică, savantă, înaltă), mai cu seamă autohton, este ignorată de opinia publică, nefiind reperabilă nici măcar de elitele intelectuale, altele decât cele provenind din breasla compozitorilor. Lipsește exegeza critică, laolaltă cu practica punerii relativ frecvente în stagiunile instituțiilor de concerte și spectacole lirice. Scade astfel dramatic atât competența unei orientări axiologice, cât și putința de a mai pricepe în ce constă valoarea operelor predecesorilor, accentul punându-se aproape exclusiv pe spectaculozitatea virtuozității interpretativ-instrumentale. Chiar și în rândul muzicienilor hiperbola dihotomiei pare să fi trecut de pragul maxim, tinzând ireversibil și anomic către singularități abisale. Din partea cronicarilor mă aștept să releve mai întâi punți de acces către lucrarea audiată și abia apoi să facă axiologie. A critica înseamnă a propune/promova criterii de înțelegere, nu doar a face redundante aprecieri de ordin emoțional/estetic, ceea ce este valabil doar dacă obiectul este considerat drept bun de consum. În relație cu arta nu consumăm, ci devenim. În evaluările operelor artistice operăm cel mult cu criteriile de autentic-fals și competență/adecvare sau antonimele acestora. A considera futil tot ceea ce nu se potrivește cu estetica muzicii terapeutice și/sau de divertisment ține de o mentalitate păguboasă, dacă ne

propunem cultivarea omului și ca ființă spirituală. Pentru recuperarea unei juste relații de coerență și coeziune socio-culturală rolul marcant nu revine atât autorului, cât statului. UCMR este un for de breaslă a cărui expertiză ar trebui reconsiderată de stat, câtă vreme acesta finanțează o mulțime de instituții de profil muzical al căror repertoriu tinde fatal spre diminuare și enclavizare în secolele XVIII-XIX, evitând cu inparadonabilă prejudecată lucrările românești din oricare perioadă. Este cel puțin nostim ca în România să ai manifestări sub genericul „Zilele muzicii românești”. Totodată, nu conțin să mă mir de paradoxul unui imens efort financiar făcut pentru Festivalul Internațional „George Enescu”, în vreme ce nu se investește câtuși de puțin pentru difuzarea operei sale și pe calea tipăriturii. De altfel, la acest capitol stăm poate cel mai prost, în librăriile de profil negăsind nici partiturile clasice, mai ales pe domeniile de simfonic și operă. Cum am putea vorbi aici și acum de vreo tendință ori imperativ al artei muzicale de sec. XXI, când chiar și pentru mințile autohtone de cea mai largă cuprindere, creația românească a secolului trecut este încă o mare necunoscută.

Violeta Dinescu

Ce înseamnă arta?

Eine Lebensform. Este interesant că în germană sună (pentru mine) mai bine decât în limba română. O formă de viață!.....?.... În limba română ar trebui să scriu un roman răspunzând...

Cum văd rolul ei acum în secolul XXI? Mai important decât credem, mai neglijat decât oricând.

De ce scriu muzică?

Pentru că nu pot altfel.

Nicolae Brândus

La întrebările puse voi răspunde scurt deoarece am mai publicat o serie extinsă de opinii și studii în Revista Muzica

1/ Rolul artei în secolul XXI

Tudor Vianu afirma într-o sinteză a cercetărilor sale privind ESTETICA, următoarele: *Civilizația este suma operelor*. Aserțiunea vine ca o concluzie privind cercetările sale privitoare la opera culturală. Am dezvoltat și eu subiectul în cadrul conferințelor susținute la UNMB care s-au publicat la editura instituției. Ader la această opinie și cred că nici azi ca și nicicând arta, cultura în general nu au avut altă funcție în evoluția societății. Ce se întâmplă azi în practica culturală (inclusiv cacofonia!) este în mare, o formă de degradare a rolului civilizator al culturii prin proliferarea unei culturi de consum care “cultivă” și derizoriul și ordinaritatea și tot felul de forme (ludice, după cum le zic unii și alții) de gratuități care dispar odată cu apariția. O cultură a efemerului făcută să ajungă prin coșurile de gunoi ale spectacolarului. Evident, nu dau lecții de moralitate nimănui dar parcă rolul cultural instituit al operei de cultură este altul și altfel decât ce se vede azi prin jur. Desigur, creativitatea este în largul ei în această producție amestecată și pestriță și niciodată nu se poate ști de unde răsare IDEEA!

2 / Muzica nu se scrie: ea **se face!** Actul creației este mult mai complex și nu se rezumă la înșirarea unor puncte, linii și alte semne cu indicații pe hârtie. Partitura este în același timp obiectul cel mai reperabil și cel mai “trivial” într-un anume sens din ceea ce este opera muzicală de autor. De obicei analiza muzicală se rezumă la interpretarea partiturii, dar esențialul în

producerea operei muzicale este reflexul unei interiorități complexe și, de fapt, imprevizibile, care stă la baza intencionalității apariției sale. Este improprie întrebarea “de ce?” și nu pot răspunde la ea. Iar aserțiuni privind comentariul creației mele nu mă privesc deoarece am făcut tot ceea ce am avut de făcut când am pus ultimul semn. Comentariul este o altă treabă pe care o încredințez vremurilor ce vor să vină....Adică muzicologiei.

Gabriel Mălăncioiu

Misticul francez Jean Klein consideră că lucrările de artă au o inepuizabilă forță de atracție deoarece armonia unei creații artistice rezonază în noi cu ceva care ne amintește de armonia noastră intrinsecă. La rândul meu rezonoz cu perspectiva lui Jean Klein și cred în rostul muzicii de a genera schimbări profunde în psihicul uman, dacă sunt îndeplinite trei condiții:

- lucrarea muzicală ia naștere dintr-o stare de inocență a conștiinței compozitorului, aflată dincolo de tiparele condiționării
- interpretarea reușește să capteze energia inițială care a susținut crearea lucrării, fiind exprimată organic și natural
- în procesul receptării, ascultătorul dă dovadă de o necondiționată deschidere, și plonjează fără nici o rețineră în spațiul sonor deschis de lucrare.

Cred că universalitatea marilor capodopere se datorează în primul rând unei stări de abandon a creatorului în momentul creației. Forma în care va fi exprimat imboldul creator inițial va fi influențată de numeroși factori (condiționarea culturală, socială, istorică, personală, ...); dar dacă lucrarea a

luat naștere într-un moment de autenticitate creatoare, cred că o parte a acestei energii neîntinate va răzbate prin diferitele straturi ale condiționării, astfel încât ceva profund și universal să fie exprimat.

Cred că rostul artei este același fie că ne referim la arta secolelor demult apuse sau la imediata contemporaneitate: de a ne reconecta cu propria noastră armonie, care nu a fost niciodată pierdută, doar uitată și acoperită cu numeroase straturi ale condiționării.

Motivația care mă împinge să compun este aspirația către dimensiunea inocenței creatoare, fiind conștient că aceasta nu va putea fi atinsă ca urmare a încercărilor mele, ci în ciuda acestora.

Sorin Lerescu

Arta nu poate fi înțeleasă, cred, fără să ne gândim la inefabilul creației, la starea de grație pe care o avem sau spre care tindem, atunci când transpunem în sunete trăirile sau impresiile noastre din contactul cu ceea ce ne-a marcat existența la un moment dat.

Pe de altă parte, arta poate însemna comunicare și sens, vocație și sensibilitate sau sublimarea unei realități fruste sau imaginare, cine știe?...

În lumea zbuciumată în care trăim, arta nu mai este, din păcate, în prim-plan. Goana după senzaționalul cu orice preț și ofensiva unei subculturi agresive ne îndepărtează din ce în ce mai mult de ceea ce aș numi „aria valorilor perene”, în care arta ar trebui să fie simbolul unei cultivări a ideilor estetice și a

sensibilității umane, de care avem nevoie astăzi mai mult ca oricând.

Scriu muzică pentru că așa simt. Nu pot să explic de ce. Poate pentru că provin dintr-o familie de muzicieni, poate pentru că muzica tatălui meu, Emil Lerescu, a lăsat urme adânci în modul în care am înțeles că trebuie să mă exprim în muzica de azi.

Dan Buci

Ce înseamnă arta?

Practic totul. De la Dumnezeu, ARTA SUPREMĂ (numită pe Pământ Mozart sau Bach) până la Muzica Naturii (un pârau de munte), o splendidă pictură (un apus de soare la mare) sau arta de-a trăi (un vin rafinat stropind bucate alese) totul

este pentru mine o minunată Artă în care, mărturisesc subiectiv, strălucește maxim cea muzicală. Pâinea (mea) cea de toate zilele se numește Beethoven, Brahms, Prokofiev, Verdi, Bartok, Debussy, Enescu, Wagner, D. Scarlatti, Palestrina, P Constantinescu și ar mai fi încă destui. Ce păcat că există și artă urâtă!

Cum văd rolul ei acum în secolul XXI? Poate că întrebarea ar suna mai bine: **cum vede secolul XXI rolul artei?** Deocamdată (au trecut doar 15 ani!) îl întrezărește vag dar de cele mai multe ori ...NU (îl vede!).

Scriu pentru că pur și simplu îmi face plăcere să creez o lucrare muzicală, nutrind speranța că și interpreților și publicului destinat le va face aceeași plăcere audierea acelei muzici.

Adrian Borza

Cu timpul am devenit convins că arta muzicală este indisolubil legată de știință. Știința și arta pun întrebări și oferă răspunsuri despre lucruri, fenomene și relațiile dintre ele și om. Dar, poate mai important este faptul că știința răspunde întrebărilor din artă. Pentru mine, a crea un program de calculator, a compune și interpreta cu el muzica, înseamnă unul și același lucru: consolidarea legăturii dintre știință și artă, prin cercetarea proceselor de creație.

Rolurile artei au fost numeroase și diverse de-a lungul timpului. Aparent, unele au fost legitimize, altele marginalizate în a ilumina, educa, reinventa lumea, construi viziuni ori critica societăți, până la folosirea artei în propagandă și maximizarea profitului. Odată însă cu sindicalizarea accesului la arta muzicală, prin Internet și Media, spre exemplu, caracterul ei elitist s-a diluat și poate acum angaja în comunicare un public eterogen. În acest sens înțeleg rolul muzicii în zilele noastre, nu de a respinge auditorii, ci de a-i convinge.

De ce scriu muzică, care este motivația ?

O jumătate de răspuns la această întrebare și cel imediat ar fi găsirea unui refugiu în afara vieții tumultuoase, de zi cu zi. Însă, cealaltă jumătate reprezintă motivația esențială, și-anume să repet la nesfârșit disciplina și emoția creației. Provocările acestea mă ademenesc.

SUMMARY

POINTS OF VIEW (The Inquiry of the Editorial Board)

Open discussion on the role of art today and the personal motivation of creation

Every now and then it is necessary to ask other people questions, or to ask ourselves, to take our intellectual pulse in order to realise where we are or where we would like to be.

The definitions of art undergo continual transformations, artists place themselves, in relation to themselves and to the others, in a necessary evolution and exercises in sincerity always bring us into contact with welcome authenticity in a vocational field.

That is why the editorial board of the Muzica Magazine has initiated this research under the guise of an invitation to an open correspondence with members of the Union of Composers and Musicologists in Romania – authors of symphony, chamber, electronic, vocal, choral or jazz music. We shall preserve this column as long as we receive answers to the three questions asked, which are closely connected to each other:

What does art mean to you? How do you see its role now, in the 21st century? Why do you write music, what is your motivation when you write something?

In this number we are publishing the points of view expressed by composers: Octavian Nemescu, George Balint, Violeta Dinescu, Nicolae Brânduș, Gabriel Mălăncioiu, Sorin Lerescu, Dan Buciu and Adrian Borza.